KULTUURIMINISTEERIUM

LIIKUMISAASTA 2023

Riigihangete seadus ja spordiorganisatsioonid kui võimalikud hankijad RHS mõistes

28.03.2023

Riigihangete seadus (RHS)

Eesmärk

Seaduse eesmärk on tagada hankija rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel (riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) § 2 lõige 1).

Riigihangete seadus on tihedalt seotud Euroopa Liidu õigusega. Eesti riigihangete seadus võtab üle kõik hankedirektiivid. On üldteada, et Euroopa Liidu õigus omab prioriteeti riigisisese õiguse suhtes. Sama kehtib riigihankeõiguses.

Avaliku sektori hankija mõiste (RHS § 5 lg 2 p 5)

Kes on avalik hankija?

1) riik või riigiasutus;

2) kohaliku omavalitsuse üksus, kohaliku omavalitsuse asutus või kohaliku omavalitsuse üksuste ühendus;

3) muu avalik-õiguslik juriidiline isik või avalik-õigusliku juriidilise isiku asutus;

4) sihtasutus, mille üheks asutajaks on riik või mille asutajatest rohkem kui pooled on punktides 1-3 nimetatud isikud (vt täpset mõistet Riigiteatajast);

5) eraõiguslik juriidiline isik (nt MTÜ, SA), mis on asutatud eesmärgiga täita põhi- või kõrvaltegevusena ülesannet avalikes huvides, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu ja mida põhiliselt (üle 50%-i) rahastavad või juhivad punktides 1-4 nimetatud isikud.

Kes tegutseb avalikes huvides?

- Tegevus on seotud vajadustega, mida riik või KOV on otsustanud üldistest huvidest rahuldada või mille üle nad soovivad säilitada valitsevat mõju.

- Avalikes huvides tegutsemine tähendab avaliku ülesande täitmist. Avaliku ülesande täitmine: õigusakti või lepinguga andnud volituse või panna kohustuse osutada avalikes huvides sellist teenust, mille toimise eest vastutab seaduse järgi riik või avalikõiguslik isik.

- Oluline on ühishüve olemasolu, mida ei kasutata eratarbimiseks, vaid mis on kõigile kättesaadavad.

- Euroopa Kohtu praktika toob selgelt välja, kui tegevus on reguleeritud, siis viitab see sellele, et tegevus seondub avaliku huviga.

Kes tegutseb avalikes huvides?

MTÜ-de puhul:

- MTÜ toob märkimisväärset kasu üldsusele tervikuna
  või kasusaajate sihtgrupile, kusjuures sihtgrupile erilise kasu toomine on ühiskonna jaoks märkimisväärselt väärtuslik.

- Kui teenuse pakkumist rahastatakse avalikest vahenditest ja
  ilma selle rahastamiseta sellise teenuse pakkumine ilmselt lõppeks, kuna erasektor ei suudaks sellist teenust majanduslikult tasuvalt osutada,
  kuid avalikkusel on selge avalik huvi selle teenuse kasutamise vastu.

Avalikud hankijad spordi kontekstis:

- EOK
- Riigi SA-d või riigi osalusega SA-d
- Spordiühendused, kui nende eelarvest üle 50%-i moodustab riigi, KOV-i või EL rahastus ja neile on antud või nad on võtnud avalikus huvides tegutsemise kohustuse.
- Spordialaliidud, kui nende eelarvest üle 50%-i moodustab riigi, KOV-i või EL rahastus ja neile on antud või nad on võtnud avalikus huvides tegutsemise kohustuse.

Spordiklubid ei ole avalikes huvides tegutsejad, seega nemad ei ole avalikud hankijad RHS seaduse mõistes.

Euroopa Liidu teistes liikmesriikides ei ole spordivaldkond hangete mõttes eraldi reguleeritud, vaid lähtutakse üldistest põhimõtetest, mis kehtivad kõigile organisatsioonidele.

Riigihangete korraldamise üldpõhimõtted (RHS §-s 3):

1) hankija tegutseb riigihanke korraldamisel **läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt**;

2) hankija **kohtleb kõiki isikuid**, kelle elu- või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga ühinenud riigis, **võrdselt** ja jälgib, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes **proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud**;

3) hankija tagab **konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel**, kusjuures avalik-õigusliku juriidilise isiku või avalikke vahendeid kasutava eraõigusliku isiku osalemine riigihankes ei tohi moonutada konkurentsi tema poolt avalike vahendite kasutamise tõttu;

4) hankija **väldib** konkurentsi kahjustavat **huvide konflikti**;

5) hankija kasutab rahalisi vahendeid **säästlikult ja otstarbekalt**, sõlmib hankelepingu parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte alusel ning viib riigihanke läbi mõistliku aja jooksul.

Tähtajad ja piirmäärad

	Hankemenetluse liik	Piirmäär	Pakkumuste tähtaeg	Otsuste vaidlustus-tähtaeg
	Väikehange	0 – 29 999 € (A/T)	Reguleeritud asutusesiseselt	
Riighange	Lihthange	30 000 – 59 999 € (A/T)	10 tööpäeva (A/T)	3 tööpäeva
	Avatud menetlus	60 000 – 139 999 € (A/T)	15 päeva – (A/T)	10 päeva
	Rahvusvaheline menetlus	140 000 € (A/T)	30 päeva – (A/T)	10 päeva

(A/T)* asjad/teenused

Hangete põhimõtted ja piirmäärad

Väikehange:

Väikehange on riigihange, mille hankelepingu eeldatav maksumus käibemaksuta on asjade ostmisel, teenuste ja ideelahenduste tellimisel alla **30 000 euro.**

1) väikehanke läbiviimisel tuleb järgida järgmisi reegleid:
   I. tagatakse **RHS §-s 3 sätestatud üldpõhimõtetest kinnipidamine**;
   II. konkurentsi olemasolu korral teeb vastutav isik ettepaneku pakkumuse esitamiseks **vähemalt kolmele potentsiaalsele pakkujale**;
   III. hankeprotsess dokumenteeritakse ja säilitatakse dokumendihaldussüsteemis (säilitatakse esitatud pakkumused, sõlmitud leping ning vastutava isiku koostatud memo või muus vormis asjakohane info konkreetse pakkumuse valiku kohta või põhjendus, miks erinevaid võrreldavaid pakkumusi ei võetud).

Hangete põhimõtted ja piirmäärad

Lihthange

1) Lihthanke korraldamise piirmäärad on asjade ostmise ja teenuste tellimise korral **30 000** eurot kuni **60 000 eurot**, ehitustööde korral **60 000 eurot kuni 150 000 eurot.**

Täpsemad läbiviimise kriteeriumid RHS § 125 - Lihthankemenetluse kord.

Lihthanke korraldamine peab jääma lihtsaks, seega on oluline hanke alusdokumentide koostamine ning optimaalsete menetlustoimingute valik, mis ei muudaks menetlust ülemäära keerukaks ja kulukaks nii hankijale kui pakkujale.

Lihthange tuleb läbi viia riigihangete registris (edaspidi *RHR*).

Pakkumuse esitamise minimaalne tähtaeg on 10 päeva.
Kohustuslik ooteaeg (st lepingut ei saa sõlmida) on 5 tööpäeva alates viimase otsuse teavitamist.

Hangete põhimõtted ja piirmäärad

Riigihange

1) Riigihanke korraldamise piirmäärad on asjade ostmise ja teenuste tellimise korral alates **60 000 eurost.** Ehitustööde puhul **alates 150 000 eurost.**

1. • Planeerimine
2. • Lähteülesande (sh tehniline kirjeldus) koostamine
3. • Riigihanke alusdokumentide koostamine
4. • Hanke avaldamine (päringutele vastamine)
5. • Pakkujate ja pakkumuste kontrollimine
6. • Pakkumuste hindamine
7. • Lepingu sõlmimine ja täitmine

Näited eranditest, mil ei pea riigihanget korraldama (ammendav loetelu RHS § 11)

- Sõlmitakse laenuleping
- Sõlmitakse tööleping
- Sõlmitakse kinnisasja, olemasoleva ehitise või sellega seotud õiguste omandamiseks või kasutamiseks, sõltumata lepingu liigist
- Tellitakse õigusteenust, mis on seotud kliendi potentsiaalse esindamisega Eesti või teise riigi või rahvusvahelises kohtus, vahekohtus või ametiasutuses advokaadi poolt

Kasulikud viited

RTK Korduma kippuvad küsimused
RAM riigihangete juhised (sh kasutusjuhendid)
Riigihangete register – otsingu kaudu sarnased hanked, mille dokumente saab aluseks võtta

Edasised sammud

Kultuuriministeeriumi otsib koos partneritega võimalusi viia läbi RH teemalisi koolitusi ja tagada jooksev tugi riigihangete teemal spordispetsiifikast lähtuvalt.

Sponsorlepingute teemal ministeerium analüüsib lepinguid ning kujundab seisukoha.

KULTUURIMINISTEERIUM

Tänan!

Tarvi Pürn
Asekantsler
tarvi.pyrn@kul.ee
515 6132